

KAYBETTİĞİMİZ DEĞERLER

Bir ilim ve siyaset
adamımızın ölümü

Yazan: Halûk Y. Şahsüvaroğlu

Geçen hafta bir iki sabah gazetesinde valiliklerde, Nazarlıklarda bulduğumuz, Yüksek Mühendis Mektebinde profesörlük etmiş Tevfik Beyin ölüm haberi yazılı idi.

Kerî bir günün sabahında bu haberin acısını duymalar ve Tevfik Beyin tarihimiz içindeki yerini hatırlayanlar acaba kaç kişi olmuştur.

11 şubat cumartesi günü Peşkeşli mezarında hemon yanbaşındaki mezarına kadar onu takip edenler arasında siyaset ve ilim arkadaşlarından, eski memurlarından, yetiştirdiği yüzlerce talebeden kimse yoktu.

Cenazesi daima aradığı, sevdiği bir sessizlik ve tevazu içinde son istirahat yerine götürülürken onu yalnız pek terbiyeli bir mükiye âmiriye, Emniyet memurları selâmlıyorlardı.

Tevfik Bey, Osmanlı İmparatorluğunun son devirlerinde mühim vazifeler almış, fazileti, namusu, ve ihtisarı tanınmış olan mühtaz şahsiyetlerden biri idi.

İl Abdülmâhid, Mülkiyeden birinci çıkanları mabeyin kâtibi olarak yanına alırdı ve bu iyi yetişmiş gençler sonradan idari vazifelere vordilerdi.

Tevfik Bey bu çalışkan ve zeki birincilerden biri idi. İlk gençlik yıllarında Yıldız sarayında vazife alması onun için müstesna bir tecrübe devresi teşkil etmiş ve buradan Kudüs mutasarrıflığına tayin olunmuştu.

O vakitler, Kudüs, İmparatorluğun idaresi pek nazik olan bir yer idi. Tevfik Bey burada büyük bir dirayet göstermiş, bilhassa yabancılar üzerinde pek iyi bir tesir bırakmıştı. Bu muvaffakiyeti üzerine Kudüs mutasarrıflığından Selânik Valiliğine tayin olunmuştu.

Bu vazifeyi Yozgat, Konya, Bursa, Ankara valilikleri takip etmiş, her yerde dürüst ve iyi bir vali olarak tanınıp sevilmişti.

Tevfik Bey, Mülkiye yıllarında beri maliye ve iktisad ilimleri üzerinde dikkatli çeken çalışmalar yapmış ve idari vazifeleri arasında da bu sahadaki tettebularını bırakmamıştı. O devir içinde garb neşriyatını takip eden bir içtimai ve felsefi görüşe sahip bulunan sayılı idare adamlarımızdan biri idi.

İktihadçılar bu kütürü ve yetişmiş şahsiyetten istifade etmek üzere zunnunı duymuşlar, kendisini Divanı Muhasebat Reisiğine getirmişlerdi. Tevfik Bey, vazifesinin icablarını her şeyin üstünde tutan siyasetçilere sars vermiyes, hakkı elganiye ve keskinlikle en geniş anlamlarda, en etkin şahıslara karşı durmasını bilmişti.

İktisad Meşrutiyetin tirka nifus-delelerine girişmemiş, İctihadçı - İctihadçı kavgaları arasında arsız bir ihtisad adamı olarak kalmağı tercih etmişti. Bu vasfı ile Divanı Muhasebat Reisiğinde, daha sonra Şurayı Devlet Reisiğinde bu dairelerin istiklâlini nakitle korumuştur.

İmparatorluğun son yıllarında her sahada köklü başgöstermiş, idare sahasında adak tereddüline rastlanmamış, bir çok insanlar için bir çok kötü sözler söylenmişti. Maliye Nazırı Tevfik Bey bu dedikodular için de yalnız namusundan, faziletinden bunsedilen şahsiyetlerden biriydi.

Maliye Nazırlığı vazifesini ettiğide ettiği bu yıllarda İmparatorluğun son zamanlarını yaşıyordu. Bununla beraber onun malî, ihtisadî ilere olan vukufuna güveniliyor, namusu ve dürüstlüğü büyük bir emelyet unsuru sayılıyordu. Bir gün imparatorun Resid Saffet Atabinen bu satırları yazana, (altı Maliye Nazırının kalemi mahsus müdürlüğü zül yapıldığını, bunlar içinde en mühtazının Tevfik Bey olduğunu) söylemişti.

Tevfik Bey, siyasetin hiç bir o-yuruna gelmeden Nazır olarak da bir ihtisad adamı kalmağı tercih etmişti.

Milî Mücadeleden sonra idare ve siyaset adamından ziyade ilim adamı hüviyetini taşıyan Tevfik Bey, Yüksek Mühendis Mektebi İktisad profesörlüğüne tayin olunmuştu. Yüksek Mühendis Mektebi talebelerine iktisad ve idare hukukunu dersleri vererek geçirdiği son hizmet seneleri, belki en fazla zevk duyduğu seneler olmuştur. 43u emekli birinci cildi 1930 ve ikinci cildi 1930 da olmak üzere İktisad Prensipleri isimli kitabını neşretmiş ve emekliye ayrıldıktan sonra da üçüncü cildi hazırlamıştı.

Bu cildin bir vapur yolculuğunda kâzbolması üzerine hayatının gerive kalan son senelerini bu cildi yeniden yazmak, yahud pek zengin hâtıralarını kaleme almak arzusunda bir müddet mütereddid kalmış, neticede hâtıralarını yazmayı tercih etmişti.

Tevfik Bey, uzun bir idare ve siyaset hayatının bütün safhalarını zeki görüşü ile ve müspet tabiiyetleriyle yazmış, vak'aları, siyaset adamlarını tarafsız bir ilimle canlandırmıştı.

Doksan yıla varan ömründe daima hareketli, sevinçli ve terbiyeli olarak kalmış, dedikodulardan uzak yaşamıştı.

Ölümüne kadar ona bütün sevinçliliğini veren zekâî çalışmış, arkasında hiç bir şikâyetçi, hiç bir davacı bırakmadan dünyadan sessiz, sâkiniz çekilip gitmiştir.

Tevfik Hamdi Bey

